

Úloha miestnych samospráv pri podpore miestneho sociálneho kapitálu

Doc. Ing. Danka Švihlová, PhD.,

Mgr. Ľuboslava Kubišová

Katedra verejnej ekonomiky a
regionálneho rozvoja, Ekonomická
fakulta UMB

Aký sociálny kapitál?

- Definície, ktoré zdôrazňujú jeho kolektívny charakter a charakter verejného statku (Coleman, Putnam, OECD a iní)
 - Zdroj, ktorý zvyšuje produktivitu iných typov kapitálu (fyzického, finančného, ľudského).
 - Obyčajne vytváraný ako vedľajší produkt iných aktivít a nie priamych investícií
 - Dôležitý faktor rozvoja na rôznych úrovniach

Aký sociálny kapitál?

- Pozostáva z viacerých aspektov a aplikovateľný v rôznom rozsahu
 - Sociálne siete, normy a dôvera
 - Podľa charakteru sietí – intenzity a šírky ich vnútorných väzieb
 - Vnútroskupinový (zväzujúci – „bonding“)
 - Medziskupinový (premostujúci – „bridging“)
 - Spájajúci (hierarchický – „linking“)

Zväzujúci a premostujúci SK

- Zväzujúci – silné väzby v úzkom okruhu osôb (rodina, priatelia, susedia – partikulárna dôvera)
- Premostujúci – slabé väzby presahujúce rôzne vrstvy a skupiny – profesionálne, náboženské, etnické a pod. – medzi členmi jednotlivých združení, rodičia detí miestnej školy, cirkevné spoločenstvá a pod. (všeobecná dôvera)
 - Potrebná infraštruktúra na stretávanie, podpora spolkovej činnosti, obecné podujatia...

Premostujúci SK

- Teória kolektívneho jednania (E. Ostrom) – SK v protiklade so správaním na základe racionálnej voľby
 - Dôveryhodnosť, siete a formálne aj neformálne inštitúcie
 - Dôvera – dôsledok sociálneho kapitálu a kľúčové prepojenie medzi SK a kolektívnym jednaním.
- Na úrovni komunít (obcí) – zapájanie sa do dobrovoľníckych aktivít, sociálne interakcie.

Sociálny kapitál v SR

- EVS – Výskum európskych hodnôt
 - Nízka miera všeobecnej dôvery (premostujúci SK?)
 - Vysoká miera partikulárnej dôvery (zväzujúci SK?)

Spájací (hierarchický) SK

Vzťahy medzi aktérmi na rôznych úrovniach spoločenskej hierarchie a s rôznym vplyvom;

- samospráva obce – štátne úrady a predstavitelia vyšších územných celkov, predstavitelia ziskových a neziskových organizácií, národných aj medzinárodných

- Dôležité na získavanie informácií a prístup k vonkajším zdrojom

Cieľ samospráv = vhodný mix všetkých typov sociálneho kapitálu

- V závislosti od veľkosti obce, komunity
- Najdôležitejšia podpora premostovacieho SK
 - V rámci obce
 - Mimo obec
- Dôležitý „spájajúci“ al. hierarchický SK – „politika“?

Úloha samospráv v podpore a udržiavaní SK

- Podpora sieťovania a sociálnych interakcií v rámci aj mimo komunít
- Finančná aj nefinančná podpora miestnym združeniam, obecné podujatia, budovanie „infraštruktúry na stretávanie“ – lavičky, parčíky, detské ihriská, športoviská...
- Transparentnosť a informovanosť o obecných záležitostiach

Komunitný rozvoj

- Podpora sociálneho kapitálu ako explicitný cieľ
 - Zvyšovanie kvality interakcií medzi ľuďmi obývajúcimi isté územie
 - Posilnenie kapacity spoločenstva/obce riešiť svoje vlastné problémy

Intersektorálna spolupráca

- Kontakty a vzťahy medzi všetkými aktérmi miestneho rozvoja – súkromné firmy aj verejný sektor;
- Princíp uplatňovaný aj v politikách regionálneho rozvoja EÚ, požiadavka pri čerpaní štrukturálnych fondov v rozvoji vidieka – program LEADER

Miestne akčné skupiny - využitie SK?

- 29 v SR
- Od 6 do 44 samospráv
 - Väčšina vznikla z pôvodných združení obcí, alebo na ich základe
- Najdôležitejší aktéri pri vzniku MAS?
 - Miestne samosprávy
 - Miestne mimovládne (neziskové) organizácie
 - Miestni lídri a miestne firmy
 - Nízky význam miestnych aktérov

MAS - význam spolupráce

- Najviac „premostujúci“ sociálny kapitál vo vnútri aj mimo obce
 - V obci – samospráva, neziskový sektor, podnikatelia, najmä samospráva a neziskový sektor a samospráva a občania – vysoká angažovanosť v obcených záležitostiach;
 - Mimo obec – dominuje spolupráca medzi samosprávami
- Spájajúci sociálny kapitál – regionálna samospráva, mimovládne organizácie mimo obce – menej dôležité

MAS - ďalšie faktory

Schopnosť komunikácie, existencia lídra celého územia MAS, odborné zázemie a personálne kapacity pre "technickú pomoc" územiu. Lokálpatriotizmus. Ochota spolupracovať v záujme spoločného blaha regiónu - pochopenie princípu LEADER - spolupráce medzi aktérmi rozvoja územia. Dlhoročná spolupráca medzi samosprávami, neziskovými organizáciami a podnikateľmi. V žiadnom prípade nie je dobré ak partnerstvo vznikne len preto, že sa jedná o čerpanie - takéto partnerstvo je odsúdené na zánik ak nebude podporená stratégia. Spolupráca medzi podnikateľmi v regióne, dostatok finančných prostriedkov pre vedenie kancelárie MAS

Závery

- Sociálny kapitál je zdrojom pre miestny rozvoj, ktorý zlepšuje využívanie iných zdrojov a pomáha pri ich získavaní.
- Miestne samosprávy môžu hrať dôležitú úlohu pri budovaní a udržiavaní miestneho sociálneho kapitálu
 - Brať SK do úvahy pri všetkých rozhodnutiach a aktivitách v obci
 - Snažiť sa o rovnováhu medzi zväzujúcim a premostujúcim SK

Závery

- Významné externé finančné zdroje (finančný kapitál) - štrukturálne fondy EÚ
- V SR iba 29 MAS – 18.8% všetkých obcí a 11.4% všetkých obyvateľov

Je jedným z dôvodov nízka úroveň sociálneho kapitálu?

Čo si o tom myslíte Vy?